

بسمه تعالی

سند سلامت جوانان

تیرماه ۹۴

نسخه اول

وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی

معاونت بهداشت

دفتر سلامت جمعیت، خانواده و مدارس

اداره سلامت جوانان

فهرست مطالب

بیانیه	
پیشگفتار	
تعریف واژگان	
چشم انداز	 ۱۲
مأموریت	
ارزش ها	
سیاست ها	
راهبردها	
اهداف کلی	
روش انجام کار	
بسته های راهبردی	
بسته ی راهبردی اول - بسیج همگانی	
هدف کلان	
اهداف ویژه	
راهبردها	
برنامه ها	
بسته ی راهبردی دوم - سبک زندگی	
هدف کلان	
اهداف ویژه	
راهبردها	
برنامه ها	
بسته ی راهبردی سوم - سلامت اجتماعی	
هدف کلان	
اهداف ویژه	
راهبردها	
برنامه ها	
بسته ی راهبردی چهارم - تشکیل خانواده	
هدف کلان	

اهداف ویژه ۲۴

راهبردها ۲۴

برنامه‌ها ۲۴

بسته‌ی راهبردی پنجم - نظام آرایه خدمات ۲۵

هدف کلان ۲۵

اهداف ویژه ۲۵

راهبردها ۲۵

برنامه‌ها ۲۵

بسته‌ی راهبردی ششم - حمل و نقل جاده‌ای ۲۷

هدف کلان ۲۷

اهداف ویژه ۲۷

راهبردها ۲۷

برنامه‌ها ۲۷

بسته‌ی راهبردی هفتم - بهداشت باروری ۲۷

هدف کلان ۲۷

اهداف ویژه ۲۷

راهبردها ۲۷

برنامه‌ها ۲۷

بسته‌ی راهبردی هشتم - بهداشت روان ۲۷

هدف کلان ۲۷

اهداف ویژه ۲۷

راهبردها ۲۷

برنامه‌ها ۲۷

پیوست‌ها

Error! Bookmark not defined.

بیانیه:

مطابق اصول ۲۹، ۴۳ و بند ۱۲ اصل ۳ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران برنامه‌ریزی برای سلامت همه افراد جامعه یکی از مهم‌ترین وظایف دولت است. از اینرو توجه خاص به نیازمندی‌های ویژه گروه‌های سنی و جنسی جامعه در هر برهه از زمان و مکان الزامی می‌باشد. به علاوه تاکید مقام معظم رهبری در بند ۲ سیاست‌های کلی سلامت مبنی بر تحقق رویکرد سلامت همه‌جانبه و انسان سالم، ضرورت تغییر دیدمان سنتی درمان‌محور و تک‌بعدی‌نگر به مقوله سلامت را به سمت دیدمانی که در آن سلامت دارای ماهیتی چندبعدی بوده و همواره بر تحقق تَوَاقُف ابعاد جسمی، روانی، اجتماعی و معنوی آن تاکید می‌شود، ایجاب می‌کند.

از سویی با توجه به جوان بودن ساختار جمعیتی کشورمان که حدود ۲۰ درصد جمعیت کشور را به خود اختصاص داده است، و نیز روند رو به رشد عوامل خطر محیطی تهدیدکننده سلامت این قشر مهم از جامعه، بازنگری و یکپارچه‌سازی اهداف، سیاست‌ها، راهبردها و برنامه‌های حوزه سلامت جوانان به ویژه گروه سنی ۱۸ تا ۲۹ سال را با اتخاذ رویکرد بین‌بخشی و کل‌نگر به مقوله سلامت بیش از پیش الزامی می‌نماید. توجه به سلامت جوانان از چند جنبه مهم و اساسی است. اول اینکه برخورداری از سلامت همه‌جانبه حق طبیعی جوانان است. دوم اینکه با توجه به شکل‌گیری بسیاری از عادات و رفتارهای اجتماعی در سنین نوجوانی و جوانی، مدیریت سلامت جوانان و پاسخگویی شایسته به نیازهای خاص این گروه سنی، می‌تواند در آینده بیشترین ارزش اقتصادی و اجتماعی را برای جامعه به همراه داشته باشد و سوم اینکه با سرمایه‌گذاری برای ارتقاء سلامت جوانان می‌توان از بسیاری از هزینه‌های مستقیم و غیرمستقیم سلامت که به دنبال از دست رفتن سال‌های مفید زندگی به دلیل مرگ و یا ناتوانی حاصل می‌شود، جلوگیری نمود و با تضمین سلامت فرد فرد جوانان کشور، سلامت کل جامعه و نسل‌های آتی کشور را تضمین نمود.

از اینرو شناسایی حوزه‌های کلیدی مساله‌خیز سلامت جوانان و اتخاذ تدابیر راهگشا در رابطه با هر حوزه، با نظر به وضعیت کنونی سلامت آنها به لحاظ جسمانی، روانی، اجتماعی و معنوی و نیز اصول و ارزش‌های مقدس نظام جمهوری اسلامی ایران می‌تواند مؤثر باشد.

در سند مذکور، تلاش دست‌اندرکاران بر آن بوده تا از طریق شناسایی ابعاد مختلف سلامت جوانان و مقتضیات مربوط به هر یک از آنها، از طریق ارائه مجموعه‌ی مؤثری از راهکارها نسبت به بهبود شاخص‌های سلامت مربوط به هر یک از ابعاد مذکور اقدام نمایند.

در واقع هدف اصلی از تدوین چنین سندی، تجمیع و تدوین مجموعه‌ای منسجم و یکپارچه از اهداف، سیاست‌ها، راهبردها و برنامه‌ها با رویکردی همه‌جانبه به سلامت جوانان بوده است. در این راستا تیم دست‌اندرکار سند سعی نمود تا با حداکثر بهره‌گیری از ظرفیت‌های موجود در بدنه کارشناسی کشور و با مشارکت تمامی دستگاه‌ها و نهادهای دست‌اندرکار در حوزه تأمین، حفظ و ارتقاء سلامت جوانان در کنار استفاده از شواهد علمی و تجربی متقن و معتبر در داخل و خارج از کشور نسبت به تدوین سند مذکور اقدام نماید.

از دیگر اهداف تدوین سند پیش‌رو، یکپارچه نمودن تلاش‌های صورت گرفته در حوزه سلامت جوانان و یکسان‌سازی تمامی اسناد تولیدشده در بخش‌ها و دستگاه‌های مختلف کشور بود که هر یک به نوعی تلاش نموده بودند تا به جنبه‌ای از سلامت جوانان پرداخته و با ارائه مجموعه توصیه‌هایی زمینه ارتقاء سلامت آن‌ها را فراهم آورند.

امید آن است که سند مذکور بتواند با مشارکت بی‌وقفه و مستمر تمامی دست‌اندرکاران نظام سلامت کشور و شرکای آن‌ها در سایر نهاد و دستگاه‌های اجرایی به نتایج موردانتظار خود دست یابد. به گونه‌ای که هر روز شاهد روند رو به رشد شکوفایی همه‌جانبه جوانان کشورمان در عرصه‌های مختلف علمی، اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی باشیم.

لازم است در این بخش از تمامی دست‌اندرکاران و متخصصانی که در مراحل مختلف تدوین سند مشارکت داشته و با همکاری بی‌وقفه خود در طراحی سند نقش داشتند، کمال تشکر را داشته‌باشم.

در آخر، از همه دلسوزان و متولیان زحمت‌کش حوزه سلامت انتظار می‌رود که ضمن فراهم نمودن بستر اجرا و ارزیابی برنامه‌های سند در راستای مأموریت و رسالت سازمانی و نهادی خود، تمام تلاش خود را به منظور تحقق اهداف بین‌بخشی حوزه سلامت جوانان از طریق مشارکت همه‌جانبه و مستمر معطوف نمایند

دکتر سیاری

معاون بهداشت

پیشگفتار:

تأمین، حفظ و ارتقای سلامت جسمی، روانی، اجتماعی و معنوی جوانان یکی از ضرورت‌های نظام سلامت کشور در راستای تحقق اصول ۳، ۱۰، ۲۹ و ۴۳ قانون اساسی، بنیاد اول و دوم سیاست‌های کلی سلامت ابلاغی مقام معظم رهبری به طور مستقیم و بندهای ۶۵ سیاست‌ها به طور غیر مستقیم و ماده ۴۱ برنامه پنجم توسعه است. بدیهی است که تحقق اصول فوق‌الذکر و اهداف برنامه‌های توسعه کشور در راستای چشم‌انداز جمهوری اسلامی ایران در افق ۱۴۰۴ با توجه به چند بعدی بودن ماهیت تعیین‌کننده‌های سلامت جوانان، از عهده وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی به تنهایی خارج بوده و نیازمند مشارکت همه دستگاه‌ها و سازمان‌های ذینفع و دست‌اندرکار در تأمین، حفظ و ارتقاء سلامت جوانان به ویژه گروه سنی ۱۸-۲۹ ساله است.

سند سلامت جوانان، مجموعه‌ای جامع، یکپارچه و پویا از اهداف، سیاست‌ها، راهبردها و برنامه‌ها است که در صورت فراهم شدن بستر اجرایی آن با همکاری گسترده و همه‌جانبه دستگاه‌ها و نهادهای متولی سلامت کشور، می‌تواند گام ارزشمندی در تأمین، حفظ و ارتقاء همه‌جانبه سلامت جوانان باشد.

سند پیش‌رو که با هدف پاسخ به دو پرسش اساسی چستی حوزه‌های اولویت‌دار سلامت جوانان و چگونگی بهبود و ارتقاء وضعیت سلامت آن‌ها در هر یک از حوزه‌های شناسایی‌شده، تهیه و تدوین شده است، بر چند پیش‌فرض کلیدی استوار بود. اول اینکه سلامت همان‌طور که در بند دوازدهم از اصل سوم قانون اساسی اشاره شده، حق طبیعی انسان از جمله جوانان کشورمان است، دوم اینکه بنیان بسیاری از رفتارهای تأثیرگذار بر سلامت و شیوه زندگی افراد در سنین جوانی شکل گرفته و از اینرو اتخاذ شیوه زندگی و رفتارهای سالم در این دوران تأثیر شگرفی بر کاهش بار بیماری‌ها به ویژه بیماری‌های مزمن در آینده خواهد داشت. سوم اینکه برنامه‌های ارتقای سلامت در جوانان از هزینه‌اثربخش‌ترین برنامه‌ها در حوزه سلامت کشور هستند. چهارم اینکه توفیق در ارتقاء سلامت جوانان قطعاً تضمین‌کننده سلامت نسل حاضر و آینده کشور بوده و پایداری برنامه‌های توسعه کشور را در عرصه‌های کلان‌تر به دنبال

خواهد داشت و پنجمین پیش فرض دست اندرکاران تدوین سند این بود که جوانان می‌توانند بیشترین تأثیر را بر همسالان و اعضای خانواده خود داشته باشند و از اینرو نرخ بازگشت مستقیم و غیرمستقیم سرمایه‌گذاری به منظور ارتقاء سلامت آنها بسیار بالا خواهد بود.

به لحاظ رویکرد تدوین سند، اجماع دست‌اندرکار بر رویکردی ترکیبی استوار گشت. به طوری که توجه توأم به مواردی چون تفاوت در نیازمندی‌های جنسیتی، تأثیر تعیین‌کننده‌های اجتماعی سلامت، تأثیر توسعه اجتماعی بر ارتقاء سلامت جوانان، ارجحیت پیشگیری بر درمان در تمامی ابعاد سلامت جوانان و نهایتاً ضرورت مشارکت و همکاری‌های بین‌بخشی در تحقق اهداف سلامت معطوف گردید. از سویی در شناسایی حوزه‌های اولویت‌دار و مساله‌خیز کلیدی سلامت جوانان به نحوی عمل شد که برنامه‌های هر حوزه علاوه بر پاسخگویی به نیازهای سلامت کنونی کشور، مبنای مناسبی برای تصمیم‌گیری و سیاستگذاری آتی در برنامه‌های توسعه پنج‌ساله کشور قرار گیرد.

نکته اساسی دیگر این که سند پیش‌رو، یک سند جدید با محتوای جدید نیست. چون از سال‌ها پیش اسناد و برنامه‌های ملی متعددی در سطح کشور با هدف ارتقاء سلامت جوانان در دستگاه‌ها و موسسات تحقیقاتی متعدد و با تلاش قابل‌تحسین دست‌اندرکاران حوزه سلامت تهیه و تدوین شده است. لذا سند پیش‌رو سندی است که با اتخاذ رویکردی نظام‌مند و پویا و به منظور یکسان‌سازی و یکپارچه‌نمودن محتوای اسناد تولیدشده با نظر به ضعف‌ها، قوت‌ها، تهدیدات و فرصت‌های محیطی وضعیت موجود و نیم‌نگاهی به کلان‌روندهای محیطی تأثیرگذار بر سلامت جوانان کشور، تدوین و سازماندهی شده است. تا بتواند جهت‌گیری‌های کلی حوزه سلامت جوانان را در راستای اسناد فرادستی و سایر اسناد هم‌تراز خود نشان دهد.

. با عنایت به مطالب پیشگفت، محورهای قابل مداخله به طور خلاصه به شرح زیر پیشنهاد می‌گردد:

- اتخاذ سیاست‌های حامی سلامت جوانان و ایجاد نظام تصمیم‌سازی و تصمیم‌گیری مبتنی بر شواهد
- ایجاد شبکه خبرگان علمی پیرامون موضوع

ایجاد محیط‌های حامی سلامت جوانان، توانمندسازی اجتماعی و توانمندسازی فردی، بازنگری نظام ارائه خدمت، مراحل انجام تدوین پیش‌نویس سند به شرح زیر انجام پذیرفت تدوین مبانی نظری، تدوین چشم‌انداز، مأموریت، اهداف کلان و ارزش‌ها، شناسایی و اولویت‌بندی مسائل و چالش‌ها، تعیین سیاست‌های کلی و اهداف، تدوین راهبردها و اقدامات، مرور نظامند مستندات علمی داخلی و خارجی، مرور کتابخانه‌ای مستندات پایگاه حوزه، مرور اسنادی اسناد بالادستی، مرور اسنادی قوانین و مقررات، مرور اسنادی آمار و اطلاعات در دسترس، مصاحبه با خبرگان تخصصی.

اهم چالش‌ها و مسائل استراتژیک پیرامون سلامت جوانان به شرح زیر می‌باشد:

- نبود نظام فکری منسجم و دانش لازم پیرامون موضوع در چارچوب الگوی پیشرفت کشور

- عدم هماهنگی و انسجام دستگاه های ذی ربط در ارتباط با نقش های اجرایی خود پیرامون موضوع
- تغییر سبک زندگی جوانان به دلیل صنعتی و مدرنیته شدن و افزایش شیوع عوامل خطر بیماری های غیر واگیر در این گروه سنی شامل الگوی تغذیه ای نامناسب، افزایش مصرف دخانیات و سبک زندگی کم تحرک
- تغییر ساختارهای اجتماعی و عدم تطابق نظام های اجتماعی- اقتصادی موجود مبتنی بر نیازمندی های طبیعی و فیزیولوژی دو جنس
- زیاد بودن فاصله بین بلوغ جنسی، فکری و اجتماعی
- افزایش رفتارهای پرخطر مرتبط با اچ آی وی در جوانان و افزایش تعداد موارد انتقال اچ آی وی از طریق ارتباط جنسی محافظت نشده و خارج از چارچوب خانواده
- کاهش سن مصرف مواد مخدر، افزایش مصرف ترکیبات مت آمفتامینی(شیشه) و افزایش رفتارهای جنسی پرخطر بعد از مصرف آن
- تهاجم فرهنگی و شکاف بین نسلی

به لحاظ روش شناسی سند، مجموعه ای از اقدامات به صورت نظام مند و آگاهانه و در قالب یک چارچوب منسجم و کاملاً هدفمند صورت پذیرفت. به این ترتیب که در وهله اول به منظور مشخص نمودن گستره تحت پوشش سند به لحاظ موضوعی، نسبت به تدوین یک چارچوب عملیاتی به عنوان مبنای نظری و عملی سند، متشکل از ارکان و ابعاد کلیدی مهم حوزه سلامت جوانان (شامل گروه های جنسی، گروه های در معرض خطر، بار بیماری ها، عوامل خطر شامل عوامل متابولیک، تغذیه ای و مواد مغذی و عوامل محیطی و نیز وضعیت اجتماعی- اقتصادی جوانان) اقدام شد. برای این کار، لازم بود تا ضمن شناسایی ابعاد کلیدی مورد توجه در اسناد فرادستی، بخشی و برنامه های ملی تدوین شده و ناظر بر حوزه جوانان، مروری نیمه نظام مند¹ بر منابع علمی موجود و در دسترس پیرامون مداخلات مؤثر در حوزه سلامت جوانان و نیز اسناد راهبردی سایر کشورها صورت پذیرد. در وهله دوم، بعد از استخراج چارچوب عملیاتی، از آن به عنوان مبنایی برای استخراج شاخص های سلامت متناسب با هر بعد استفاده شد. سپس به منظور شناسایی وضعیت موجود، تیمی متشکل از تعدادی از پژوهشگران خبره حوزه سلامت جوانان، با مراجعه به آمار موجود و در دسترس، گزارشات و سایر مستندات موجود نسبت به جمع آوری اطلاعات درباره وضعیت موجود جوانان اقدام نمودند. به طوری که گزارش وضعیت موجود به خوبی توصیف کننده وضعیت کنونی سلامت جوانان کشور به لحاظ ابعاد شناسایی شده در چارچوب عملیاتی سند بود. همراستا با بررسی وضعیت موجود، تیمی دیگر از پژوهشگران مرور نظام مند اسناد و برنامه های ملی تدوین شده در حوزه سلامت جوانان و بعضاً نوجوانان را شروع نمودند. به طوری که پس از شناسایی و

¹ Narrative review

گردآوری همه اسناد موجود^۲ و مرتبط، محتوای هر یک از مستندات بر مبنای چارچوب عملیاتی شناسایی شده و ذیل هشت برجسب هویتی چشم انداز، مأموریت، سیاست، راهبرد، برنامه و اصول و ارزش ها استخراج و مدون شدند. نهایتاً مفاد استخراج و دسته بندی شده به همراه محتوای تولید شده درباره وضعیت موجود سلامت جوانان، خوراک لازم برای تدوین پیش نویس

اسناد منتخب مورد مطالعه و تحلیل عبارتند از:

- قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران
- سند چشم انداز جمهوری اسلامی ایران ۱۴۰۴
- نقشه تحول نظام سلامت جمهوری اسلامی ایران
- سند سلامت زنان
- سند سلامت مردان
- برنامه حفظ و ارتقای سلامت جسمی و روانی جوانان جمهوری اسلامی ایران (مصوب ۸۸)
- قوانین برنامه توسعه
- سند بهداشت باروری نوجوانان و جوانان جمهوری اسلامی ایران
- سند سلامت نوجوانان و جوانان ایرانی (۹۴-۹۰)
- نقشه جامع سلامت نوجوانان و جوانان جمهوری اسلامی ایران
- قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت موضوع ماده ۱۵۶ قانون برنامه چهارم توسعه
- مصوبه کمیته دختران
- منشور حقوق و مسئولیت های زنان در نظام جمهوری اسلامی ایران

اولیه سند را فراهم نمودند. به طوری که پیش‌نویس اولیه سند متشکل از بیانیه مأموریت، سیاست‌های کلان و بسته‌های راهبردی هشت گانه شامل راهبردها و برنامه‌های ناظر بر مسائل هر بسته در طی هشت نشست تخصصی با حضور جمعی از خبرگان و کارشناسان مربوط به هر حوزه اولویت‌دار مورد بحث و مذاکره قرار گرفت. هدف از برگزاری نشست‌های تخصصی مشروعیت‌بخشی و توافق بر سر مفاد سند با مشارکت همه ذینفعان کلیدی از تمامی دستگاه‌ها و نیز مشخص‌نمودن نقش و سهم هر یک از دستگاه‌ها و سازمان‌ها در اجرای برنامه‌های شناسایی شده بود. نهایتاً اینکه پس از بحث‌های کارشناسی صورت گرفته، نسخه نهایی سند به منظور تایید و تضمین ضمانت اجرایی از سوی تمامی دستگاه‌های ذینفع، برای آن‌ها ارسال و تغییرات پیشنهادی در سند لحاظ شد. امید است با کمک خداوند متعال و همکاری همه‌جانبه و دلسوزانه همه متولیان و دست‌اندرکاران حوزه سلامت جوانان، سند پیش‌رو بتواند با تحقق اهداف خود، بستر لازم برای تحقق چشم‌انداز سلامت ایران ۱۴۰۴ را فراهم نماید. در آخر از همه دست‌اندرکاران و عزیزانی که در تدوین این سند مشارکت نموده و نهایت تلاش خود در راستای به ثمر رسانیدن این مجموعه ارزشمند و اثربخش معطوف نموده‌اند، قدردانی می‌نمایم.

دکتر محمد اسماعیل مطلق

مدیر کل سلامت جمعیت خانواده و مدارس

-
- مصوبات شورای عالی انقلاب فرهنگی
 - سیاست‌های تشکیل، تحکیم و تعالی خانواده در نظام اسلامی
 - سیاست‌های ارتقاء مشارکت زنان در آموزش عالی
 - دستاوردها، چالش‌ها و افق‌های پیش‌روی نظام سلامت جمهوری اسلامی ایران
 - راهبردهای کلان سلامت زنان در جمهوری اسلامی ایران
 - مصوبه شورای عالی جوانان درخصوص اعلام سیاست‌ها و برنامه‌های مصوب اوقات فراغت جوانان به سازمان ملی جوانان
 - سند برنامه جامع ملی ساماندهی امور جوانان
 - سند چشم‌انداز سلامت جوانان در افق ۱۴۰۴
 - قانون تسهیل ازدواج جوانان
 - منشور تربیتی نسل جوان

تعریف واژگان:

در این قسمت به منظور ایجاد ذهنیت مشترک در میان مخاطبان و دست‌اندرکاران حوزه اجرایی، مفهوم عملیاتی برخی از واژگان و اصطلاحات به کار رفته در سند آورده شده‌اند:

سند سلامت جوانان - منظور از سند سلامت جوانان، مجموعه‌ای جامع و یکپارچه از بیانیه‌های مأموریت، سیاست‌ها، اهداف، راهبردها و برنامه‌هایی است که با اتکا به اصول و ارزش‌های اسلامی-ایرانی و به منظور ارتقاء سلامت همه‌جانبه جوانان کشور در راستای تحقق چشم‌انداز سلامت ایران ۱۴۰۴ تدوین شده‌است. این سند مستندی است مبتنی بر شواهد علمی که در آن مسائل کلیدی حوزه سلامت جوانان کشور در آن شناسایی شده و سیاست‌ها، راهبردها و اقدامات در آن مشخص گردیده‌است.

سلامت جوانان - منظور از سلامت در سند پیش‌رو، وضعیتی است که در آن جوانان از سطحی از آگاهی و توانمندی برخوردارند که می‌توانند آزادانه به اتخاذ تصمیمات آگاهانه برای آینده خود پرداخته و در این راستا با رویکرد توانمندسازی از سلامت خود به عنوان منبعی برای انجام فعالیت‌های فیزیکی، روانی و اجتماعی حداکثر بهره را ببرند.

چشم‌انداز:

جوانان در سال ۱۴۰۴، از سطح بالایی از سلامت همه‌جانبه برخوردار خواهند بود. به طوری که به لحاظ جسمانی، این توانایی و انگیزه را دارد تا با اصلاح مستمر سبک زندگی خود از ابتلا به انواع بیماری‌ها پیشگیری نماید. به لحاظ روانی، به لحاظ روانی، توانایی‌های خود را بشناسد، قادر باشد بر تنش‌های روانی معمول زندگی غلبه کند، احساس مسئولیت‌پذیری نسبت به سلامت خود و اطرافیان خود داشته باشد، از توانمندی نسبی برای جستجو و انتخاب خدمات سلامت در سطوح مختلف و متناسب با نیازشان برخوردارند. به لحاظ اجتماعی قادر خواهند بود رابطه سالم و عاری از خشونت با اطرافیان و محیط پیرامون خود داشته و بدین ترتیب با وجود رضایت از زندگی اجتماعی در جهت تعالی، ترقی و شکوفایی جامعه بلافاصله خود تلاش و همکاری نمایند.

و به لحاظ معنوی از ظرفیت قابل توجهی برای برقراری ارتباطات مؤثری با خود، خدا، طبیعت و سایر هم‌نوعان خود برخوردار است.

نظام سلامت جمهوری اسلامی ایران در سال ۱۴۰۴، نظامی است چابک، پاسخگو در برابر تقاضای محیطی و مبتنی بر همکاری‌های بین‌بخشی که مستمراً در راستای ارتقاء سلامت جوانان کشور با مشارکت همه‌جانبه شرکای خود تلاش می‌کند. و از این‌رو جایگاه اول را به لحاظ دارا بودن جوانانی سالم از نظر جسمی، روانی و اجتماعی در سطح منطقه به خود اختصاص خواهد داد. به علاوه با فراهم نمودن امکان بهره‌برداری عادلانه و آسان از خدمات سلامت به ویژه خدمات سطح اول، برای گروه‌های مختلف جنسیتی و نیز گروه‌های در معرض خطر بدون هیچ گونه تبعیض طبقاتی، احتمال مواجهه با عوامل محیطی تهدیدکننده سلامت

جوانان را به حداقل می‌رساند. این نظام با حداکثر بهره‌گیری از ظرفیت‌های مالی و انسانی خود، در راستای تقویت سیاست‌های عمومی ارتقاء دهنده سلامت جمعیت جوان کشور تلاش نموده و در این راه از مشارکت همه‌جانبه جوانان در تصمیم‌گیری‌های اجتماعی، فرهنگی، علمی و اقتصادی کشور نهایت بهره را خواهد برد.

جامعه ایران در سال ۱۴۰۴، جامعه‌ای است بر محوریت خانواده و برخوردار از جوانانی سالم، آگاه، توانمند و بهره‌مند از سطح بالای سواد سلامت. در چنین جامعه‌ای افراد به ویژه جوانان، بواسطه تقویت محیط‌های پشتیبان سلامت و شادی‌آفرین، از مصونیت کامل در برابر هر گونه آسیب‌های اجتماعی و آثار سوء آن بر سلامت جسمانی، روانی و اجتماعی و معنوی برخوردار بوده و بهره‌مندی از حیات شایسته به عنوان حق آنها به رسمیت شناخته می‌شود. در چنین محیطی امکان برقراری ارتباطات گسترده و کسب دانش به ویژه برای گروه‌های محروم جامعه فراهم بوده و روز به روز بر سرمایه اجتماعی جامعه افزوده می‌شود.

ماموریت(رسالت):

رسالت، بیانیه‌ای است که مشروعیت ایجاد، ادامه و بقاء حوزه فعالیت بخش سلامت را تعیین می‌کند و به عبارتی فلسفه وجودی و گستره حوزه سلامت و وجه تمایز آن با سایر بخش‌ها را مشخص کرده و بیانگر تعهدات حاکمیت در بخش سلامت است. اجزا اصلی مأموریت شامل اهداف، فعالیت و ارزش‌ها و فلسفه حاکم بر آن می‌باشد.

به منظور تحقق رویکرد سلامت همه‌جانبه و انسان سالم^۳ در راستای چشم‌انداز سلامت ایران ۱۴۰۴، نظام جمهوری اسلامی ایران متعهد می‌گردد برای رسیدن به جایگاه برتر منطقه به لحاظ برخورداری از جوانان سالم، بستر مشارکت‌های بین‌بخشی و جامعه مدنی را در تمامی عرصه‌های تصمیم‌گیری و سیاستگذاری حوزه سلامت جوانان فراهم نموده و به این ترتیب موجبات ارتقاء سلامت همه‌جانبه جوانان در رابطه با هر یک از محیط‌های پشتیبان سلامت (خانه، دانشگاه و مدرسه، محل کار و سایر محیط‌های اجتماعی) و حوزه‌های اولویت‌دار سلامت (رفتارهای پرخطر و سبک زندگی، عوامل خطر تغذیه‌ای و محیطی، بهداشت باروری و امنیت و سرمایه اجتماعی) ایجاد کند. از اینرو انتظار می‌رود در آینده‌ای نزدیک شاهد افزایش چشمگیری در کیفیت زندگی جوانان کشور در رابطه با تمامی ابعاد جسمی، روانی، اجتماعی و معنوی سلامت باشیم.

^۳ بند ۲ سیاست‌های کلی سلامت ابلاغ شده از سوی مقام معظم رهبری

ارزش ها و جهت گیری ها:

تلاش برای تحول در عرصه های مختلف مؤثر بر سلامت و در مسیر حرکت به طرف جامعه آرمانی (چشم انداز) را مشخص می نماید. این جهت گیری ها برگرفته از نتایج مطالعات نحوه حرکت برای نیل به چشم انداز هستند.

اطلاع از ارزش ها به عنوان مبنا و جزء لاینفک سیاست ها و تصمیمات اتخاذشده، نقش بسیار مؤثری در درک سیاست ها، راهبردها و برنامه های منتج شده از آن ها خواهد داشت. به علاوه آگاهی از آن ها می تواند زمینه ایجاد ذهنیت مشترک میان دست اندرکاران حوزه اجرا، در رابطه با هر یک از ارکان سند را فراهم نماید. در تدوین سند پیش رو مهم ترین ارزش های مرتبط با سلامت جوانان به قرار زیر بوده است:

۱. **توجه به رویکرد سلامت همه جانبه جوانان:** منظور از سلامت همه جانبه، توجه تئاما به تمامی ابعاد سلامت از جمله سلامت جسمانی، روانی، اجتماعی و معنوی و ارتباط متقابل

میان عوامل خطر مرتبط با هر بعد سلامت است. به بیان دیگر ارتقاء سلامت جوانان تنها در صورتی امکان پذیر خواهد بود که مسائل و مشکلات مربوط به سلامت آنها با نگاهی نظام مند و همه جانبه به تعیین کننده ها و عوامل خطر بیماری ها نگریسته شود. این مهم مستلزم تعامل و مشارکت پایدار دستگاه ها و نهادهای مختلف دست اندرکار ارتقای سلامت جوانان است.

۲. **عدالت در دسترسی و بهره مندی از خدمات سلامت:** مفهوم عدالت در سلامت دارای مصادیق بسیار گسترده ای است که توجه به تمامی ابعاد (افقی و عمودی) و انواع آن

(توزیعی، رویه ای و مراوده ای) به عنوان یک اصل و ارزش بنیادین باید همواره مورد توجه برنامه ریزان و تصمیم گیرندگان نظام سلامت قرار گیرد. از جمله مصادیق عدالت در رابطه با سلامت جوانان می توان به دسترسی همه آنها به خدمات سلامت متناسب با نیاز خود در هر زمان و مکان، فراهم نمودن امکان پرداخت بابت هزینه های خدمات سلامت، توجه به گروه های آسیب پذیر و نیازهای خاص آنها، تسهیل دسترسی آن ها به اطلاعات سلامت به هنگام نیاز و تلاش در راستای ارتقای سطح سواد سلامت متناسب با سطح نیاز گروه های مختلف آنها.

۳. **اصالت خانواده:** خانواده به عنوان اولین محیط پشتیبان سلامت جوانان نقش بسیار تعیین کننده‌ای در شکل‌گیری شخصیت، سبک زندگی و رفتارهای اجتماعی سالم در آن‌ها دارد. به طوری که تقویت بنیان خانواده و تاکید بر نقش مؤثر اعضای خانواده می‌تواند از بروز بسیاری از آسیب‌های اجتماعی و اختلالات روحی و روانی جلوگیری نموده و در صورت قرار گرفتن جوانان در معرض عوامل خطر متعدد، در اصلاح عادات رفتاری مؤثر واقع شود.

۴. **توجه به سلامت نسل‌های آینده:** جوانان امروز، والدین فردا هستند. تضمین سلامت نسل‌های آینده در صورتی امکان‌پذیر خواهد بود که سلامت جوانان امروز به ویژه در حوزه بهداشت باروری تحقق یافته باشد. از سویی با توجه به تاثیر سلامت انسان‌ها در توسعه همه‌جانبه و پایدار جوامع، تلاش در راستای ارتقای سلامت جوانان به عنوان سرمایه‌های اجتماعی، می‌تواند استمرار و پایداری برنامه‌های توسعه ملی را تضمین نماید.

۵. **ضرورت تعاون و همکاری همگانی در تحقق سلامت جوانان:** تاکید مقام معظم رهبری بر لزوم توجه به مقوله سلامت در همه سیاست‌ها و قوانین خود مؤکد لزوم بسیج همگانی دستگاه‌ها و نهادهای دست‌اندرکار در حوزه سلامت در راستای ارتقای سلامت جوانان به گونه‌ای است که تمامیت جسمانی با رشد روانی و اجتماعی و تعالی معنوی توأم شود. این مهم بر مسئولیت و پاسخگویی همگانی اجتماعی تاکید می‌کند.

۶. **تاکید بر عوامل اجتماعی و محیطی مؤثر بر سلامت:** یکی از مهم‌ترین عوامل خطر جدی و تهدیدکننده سلامت جوانان، عوامل خطر محیطی و اجتماعی است که بیش از سایر عوامل خطر زمینه بروز مسائل و مشکلات عدیده‌ای را در حوزه سلامت جوانان فراهم نموده است. به گونه‌ای که شناسایی این عوامل و تلاش در راستای پیشگیری از مواجهه جوانان با آن‌ها و نیز کاهش آثار ناشی از آسیب‌های اجتماعی از جمله مهم‌ترین مواردی است که در تمامی سیاست‌ها و برنامه‌های حوزه سلامت باید موردتوجه قرار گیرد.

۷. **توجه به توانمندی جوانان برای کنترل سرنوشت فردی و اجتماعی خود:** تلاش‌های صورت گرفته در راستای ارتقای سلامت جوانان تنها زمانی اثربخش خواهد بود که بتواند در بلندمدت فرهنگ خودمراقبتی مبنی بر نهادینه کردن توانایی‌های لازم به منظور مراقبت از خود و اطرافیان خود در برابر عوامل خطر فردی و اجتماعی را در آن‌ها فراهم نموده و احساس هویت و تعلق خاطر اجتماعی بر اساس باورهای دینی را در آنها توسعه دهد.

سیاست ها:

الف) استناد به سیاست های ابلاغی مقام معظم رهبری

الف ۱) ارتقا پویایی ، بالندگی و جوانی جمعیت با افزایش نرخ باروری بیش از حد جایگزین

الف ۲) رفع موانع ازدواج ، تسهیل و ترویج تشکیل خانواده و افزایش فرزند ، کاهش سن ازدواج و حمایت از زوج های جوان و توانمند سازی آنان در تامین هزینه های زندگی و تربیت نسل صالح و کارآمد

الف ۳) ترویج و نهادینه سازی سبک زندگی اسلامی – ایرانی و مقابله با ابعاد نامطلوب زندگی غربی

الف ۴) ارتقا امید به زندگی تامین سلامت و تغذیه سالم جمعیت و پیشگیری از آسیب های اجتماعی ، به ویژه اعتیاد ، سوانح ، آلودگی های زیست محیطی و بیماریها

ب) جلب حمایت سیاستگذاران و مسوولین کشوری

ج) تصمیم گیری مبتنی بر شواهد در زمینه سلامت جوانان کشور

د) تأکید بر محیط های حامی سلامت به ویژه در محیط خانواده و مراکز آموزش عالی، محیط های عمومی شهری و تفریح گاه ها و مراکز نظامی

ر) تأکید بر تقویت شبکه های اجتماعی و حمایتی به ویژه روابط خانوادگی، سازمان های مردم نهاد و جوانان

ز) گسترش و ارتقاء مشارکت سازمان یافته بین بخش های مختلف حاکمیتی و غیر حاکمیتی جوانان در سطوح مختلف مداخلات سلامت

خ) تسهیل دسترسی به خدمات سلامت برای جوانان

راهنماها:

- ارتقای موازن اخلاقی، اجتماعی و قانونی در ارتباطات اجتماعی جوانان

- تقویت همکاری بین بخشی برای بازاریابی رفتارهای اجتماعی سالم در ارتباط با سلامت جوانان کشور
- گسترش و ارتقاء نقش نهادهای مدنی در تحقق اهداف بین بخشی مرتبط با سلامت جوانان
- تقویت فعالیت های مردمی در قالب ساختارهای حقوقی مناسب همچون خیریه ها، انجمن ها و سازمان های مردم نهاد پیرامون موضوع سلامت جوانان کشور
- ارتقای سلامت اجتماعی و پیشگیری از آسیب های اجتماعی، تقویت مهارت های زندگی
- نهادینه سازی ساختار و فرآیند مشارکت جوانان در تصمیم گیری ها و سیاستگذاری ها
- نهادینه سازی ساختار و فرآیند مشارکت مردمی در برنامه ریزی و اجرا و ارزیابی

اهداف کلی:

هدف گذاری اولین گام در راستای تحقق چشم انداز سلامت جوانان است. اهدافی که ناظر بر اصول و ارزش های اسلامی- ایرانی بوده و جهت گیری های آتی سیاست های اجرایی، راهبردها و برنامه های حوزه سلامت جوانان را در هر یک از حوزه های اولویت های ۸ گانه مشخص می نماید. اهداف کلان مرتبط با حوزه سلامت جوانان به قرار زیر می باشند:

۱. شناسایی ذینفعان در راستای تحقق رویکرد سلامت همه جانبه و انسان سالم
۲. بهبود سبک زندگی جوانان
۳. ارتقاء سلامت اجتماعی جوانان
۴. افزایش آگاهی جوانان جهت تضمین ازدواج سالم و تقویت بنیان خانواده
۵. گسترش پوشش خدمات بهداشت جسمی و روانی متناسب با سطح نیاز جوانان
۶. ارتقای ایمنی نظام حمل و نقل جاده ای
۷. بهداشت باروری جوانان
۸. ارتقای سطح بهداشت روان جوانان

بسته‌های راهبردی:

به منظور سازماندهی مجموعه اهداف، راهبردها و برنامه‌های اجرایی ذیل هر یک از اهداف کلان که منطبق بر حوزه‌های اولویت‌دار نه‌گانه سلامت جوانان است، ۸ بسته راهبردی شامل هدف کلان، اهداف ویژه، راهبردها و برنامه‌های ناظر بر مسائل حوزه مربوطه طراحی و تدوین شده است.

در نظر گرفتن چنین ساختاری این امکان را به برنامه‌ریزان و تصمیم‌گیرندگان حوزه اجرا می‌دهد تا ضمن برقراری ارتباطات افقی و عمودی میان ارکان سند، میزان دسترسی به اهداف هر حوزه را با استفاده از مجموعه شاخص‌ها و سنجه‌های قابل اندازه‌گیری به لحاظ خروجی‌ها و آثار و پیامدهای آن در بازه‌های مشخصی از زمان مورد ارزیابی قرار دهند. در واقع هدف اصلی از این نوع تقسیم‌بندی سهولت در اجرا، پایش و ارزیابی نتایج به دست آمده ذیل هر یک از اهداف کلان حوزه سلامت جوانان بوده است.

بسته‌ی راهبردی اول - بسیج همگانی

هدف کلان

شناسایی ذینفعان در راستای تحقق رویکرد سلامت همه‌جانبه و انسان سالم

اهداف ویژه

۱. ارتقای هماهنگی و همکاری گسترده بین بخش‌های مرتبط با حوزه سلامت جوانان با حذف موازی‌کاری‌ها و برقراری هماهنگی بین دستگاه‌های متولی

راهبردها

۱. گسترش تعامل با کانون‌های تاثیرگذار بر ابعاد سلامت جوانان (خانواده، مراکز و موسسات آموزش عالی، همسالان و رسانه‌ها)

۲. شناسایی به روز نیازهای جوانان در حوزه سلامت و ارتقای سطح آگاهی و اصلاح نگرش‌ها و باورها نسبت به امور جوانان

برنامه‌ها:

۱. بهینه‌سازی سلامت محیط‌های عمومی (محیط کار، پادگان‌ها، آموزشگاه‌ها و ...)

۲. ارتقای سلامت جوانان از طریق موقعیت‌های مختلف (رسانه‌ها، دانشگاه‌ها، آموزشگاه‌ها، محیط کار، محلات و)

۳. تشکیل ساختار اجرایی به منظور هدایت سازمان‌ها و نهادها در امور سلامت جوانان

۴. تدوین برنامه مشترک و اختصاصی ارتقای سلامت در آموزشگاه‌های عالی، نظامی، ورزشی و حوزوی

۵. لحاظ نمودن عوامل خطر تهدیدکننده سلامت جوانان در پیوست‌های سلامت طرح‌های کلان توسعه‌ای

بسته‌ی راهبردی دوم- سبک زندگی

هدف کلان

بهبود سبک زندگی جوانان

اهداف ویژه

۱. پیشگیری از رفتارهای پرخطر و عوامل خطر ساز بیولوژیکی و اجتماعی و زیست محیطی جوانان

۲. کاهش بار ناشی از عوامل خطر بیماری‌های تهدیدکننده سلامت جوانان

۳. افزایش سطح سواد سلامت در جوانان با تمرکز بر نیازمندی‌های خاص اطلاعاتی گروه‌های آسیب‌پذیر جامعه

۴. افزایش دسترسی به غذای سالم و دارای ارزش تغذیه‌ای

۵. کاهش شیوع سوءتغذیه (ناشی از کاهش و یا اضافه دریافت ریز مغذیها و درشت مغذیها

راهبردها

۱. ارتقای رفتارهای سالم با تأکید بر ارتقای فاکتورهای حمایت‌کننده و مثبت سلامت و کاهش عوامل خطر و تهدیدکننده سلامت جوانان

۲. حساس‌سازی جامعه و نهادهای تأثیرگذار نسبت به پیامدهای مثبت ناشی از بهبود سبک زندگی جوانان

۳. آموزش و توانمندسازی جوانان در محیط‌های آموزشی، فرهنگی، کار و مکانهای جمعی

۴- افزایش پوشش مراقبت‌های تغذیه‌ای در افراد در معرض خطر و مبتلا به دیابت، قلبی عروقی و...

۵- ساماندهی مراکز ارائه دهنده خدمات سلامت به جوانان

برنامه‌ها

۱. استقرار نظام خودمراقبتی در جوانان از طریق تدوین بسته‌های کامل خودمراقبتی ویژه گروه‌های مختلف جوانان
 ۲. کنترل و پیشگیری از سوء تغذیه ناشی از کم خوری و پر خوری
 ۳. تدوین و اجرای طرح جامعه ارتقای فرهنگ و سواد تغذیه‌ای ویژه جوانان
 ۴. پیشگیری و کنترل کمبود ریز مغذی‌های شایع در جوانان (آهن، روی، ویتامین د، کلسیم و..)
 ۵. تدوین پروتکل‌های تغذیه در پیشگیری و مراقبت بیماری‌های غیر واگیر مرتبط با تغذیه (دیابت، فشارخون بالا، چربی خون بالا، سرطان، بیماری‌های قلبی عروقی)
 ۶. تدوین و اجرای برنامه بهبود تغذیه جوانان در مراکز جمعی مربوطه (پادگانها و اردوگاه‌های سربازی، بوفه‌ها و خوابگاه‌های دانشجویی و محیط کار بر مبنای سبد غذایی مطلوب
 ۷. ساماندهی ارائه مشاوره تغذیه و رژیم درمانی و مکمل‌های تغذیه‌ای در اماکن ورزشی و بدنسازیها
 ۸. توسعه و ترویج فرهنگ ورزش و تحرک بدنی در میان جوانان
 ۹. تدوین و اجرای برنامه پیشگیری و کنترل رفتارهای پرخطر مانند سوء مصرف مواد، دخانیات و الکل در میان جوانان با توجه خاص به گروه‌های آسیب‌پذیر
 ۱۰. تدوین راهنمای جامع مدیریت و استقرار نظام مراقبت رفتارهای پرخطر در جوانان
 ۱۱. ارتقای دستیابی به فرصت مشاوره در دانشگاه‌ها
 ۱۲. تدوین و اجرای برنامه کاهش اعتیاد به سیگار، مواد مخدر و محرک و مشروبات الکلی، قتل و خودکشی در بین جوانان گروه سنی ۱۸-۲۹ سال به ویژه جوانان متعلق به گروه‌های پرخطر و گروه‌های در معرض خطر
- ۱۰ تاکید بر عوامل خطر کلیدی تهدیدکننده سلامت جوانان در قالب برنامه‌های کنترلی (کنترل اعتیاد، دخانیات و الکل)
- ۱۱ تدوین پروتکل‌های تغذیه در پیشگیری و مراقبت بیماری‌های غیر واگیر مرتبط با تغذیه

۱۲ تدوین و اجرای سبد غذایی مطلوب گروه سنی جوان

۱۳ تدوین و اجرای سبد غذایی مطلوب گروه سنی جوان

۱۴ ساماندهی ارائه مکمل ها ی تغذیه ای در اماکن ورزشی و بدنسازی

بسته ی راهبردی سوم- سلامت اجتماعی

هدف کلان

ارتقای سلامت اجتماعی جوانان

اهداف ویژه

۱. ایجاد ساختارهای هماهنگ بین بخشی در جهت ارتقای سلامت اجتماعی و مدیریت آسیبهای این حوزه

۲. تهیه و ارایه پیوست سلامت اجتماعی در تدوین سیاستها و برنامه های کلان با تاکید ویژه برحوزه جوانان

۳. ارتقای رفتارهای سالم اجتماعی جوانان

۴. نهادینه شدن مشارکت میانجیان مردم در حوزه سلامت اجتماعی جوانان

۵. ارتقای سرمایه اجتماعی جوانان

۶. کاهش شاخص های آسیب های اجتماعی حوزه جوانان

راهبردها

راهنماها

۱. بسترسازی به منظور ارتقاء سطح تعلق جوانان به نظام اجتماعی خود
- ۲- نهادهایه کردن حقوق، تکالیف و افزایش مسئولیت پذیری اجتماعی در جوانان
- ۳- توانمند سازی فردی و اجتماعی جوانان در راستای ارتقاء شاخصهای سلامت اجتماعی
- ۴-ارایه خدمات و حمایتهای اجتماعی جامع به جوانان بیکار و جویای شغل
- ۵- حفظ سرمایه های انسانی کشور و پیشگیری از مهاجرت نخبه ها

برنامه ها

۱. نهادهایه سازی ساختار و فرآیند مشارکت جوانان در تصمیم گیری ها و سیاست گذاری های در سطح محلات
۲. توسعه محیط های زندگی توانمندساز و پشتیبان سلامت جوانان با تمرکز خاص بر روی محیط خانواده، محیط آموزش، محیط کار و سایر محیط های اجتماعی-فرهنگی
۳. شناسایی و هدایت شبکه های اجتماعی عمومی در راستای ارتقاء سلامت جامعه
۴. گسترش تعداد و تنوع شبکه های اجتماعی حقیقی و مجازی سالم برای جوانان
۵. ترویج توجه به عوامل اجتماعی سلامت توسط رسانه های عمومی
۶. تدوین برنامه جامع پیشگیری از خشونت اجتماعی
۷. تدوین و اجرای برنامه کنترل غیرفردی خشونت (شامل کنترل اجتماعی، اقتصادی و محیطی) در گروه های مختلف جوانان
۸. ایجاد نظام یکپارچه پایش و مراقبت آسیب های اجتماعی
۹. حمایت از رسانه های صوتی، تصویری، اینترنتی و متنی برای انتقال مفاهیم مهارت های زندگی
۱۰. تدوین و اجرای برنامه سامان دهی اوقات فراغت و تفریحات سالم برای جوانان

۱۱. افزایش دسترسی به تسهیلات و امکانات ورزشی و گذران اوقات فراغت، در محیط‌های امن اجتماعی برای گروه‌های سنی مختلف به ویژه جوانان

۱۲. افزایش فضاهای تفریحی و ورزشی در شهرها

۱۳. تدوین و اجرای بسته حمایتی از جوانان بی‌شغل، شامل برنامه‌هایی به منظور پوشش حداقل نیازهای پایه

۱۴. تسهیل امکان دسترسی به اشتغال معنادار در محیطی امن و سالم برای جوانان

۱۵. توسعه مهارت‌ها و ظرفیت‌های شغلی و کسب درآمد به ویژه برای زنان از طریق خود اشتغالی و مشاغل خانگی به ویژه در اقشار آسیب‌پذیر و نیازمند توسط وزارت کار و امور اجتماعی و وزارت رفاه و تأمین اجتماعی.

۱۶. اجرای برنامه ملی جامعه ایمن در محیط‌های مختلف مسکونی، تفریحی، کار و آموزشی شامل مدارس و دانشگاه‌ها

۱۷. سازماندهی سمن‌های کشور برای مشارکت در پیشگیری و کاهش آسیب‌های اجتماعی و ارتقاء سلامت جوانان

۱۸. تهیه و تدوین بسته‌های آموزشی حقوق و تکالیف اجتماعی به جوانان

۱۹. تهیه و تدوین بسته‌های آموزشی تعاون اجتماعی به جوانان

۲۰- اشاعه و ارتقاء رفتارهای سالم اجتماعی در جوانان

۲۱- فراهم ساختن امکانات مشارکت داوطلبانه جوانان در امور خیریه و عام المنفعه

۲۲- ایجاد فضاهای مباحثه و گفتگوهای علمی

۲۳- برگزاری دوره‌های آموزشی کوتاه مدت مهارت‌های شغلی، صنعتی، تولیدی و خدماتی برای جوانان و درجه بندی میزان مهارت‌های شغلی آنان

۲۴- ایجاد فرصت‌های شغلی موقت و مشاغل حین تحصیل جهت آشنایی با محیط‌های کار و رفع نیازمندی‌های اقتصادی جوانان

۲۵- مبارزه با قاچاق مواد و محصولات ضدفرهنگی

۲۶- شناسایی و برخورد با شبکه‌های فساد اخلاقی و اجتماعی در چارچوب جنگ نرم و تهاجم فرهنگی

۲۷- تأمین بسته‌های حمایتی جوانان در زمان بیکاری و از کار افتادگی

۲۸- تامین بورسهای تحصیلی داخلی و خارجی جهت جوانان مستعد دهک های پایین جامعه

۲۹- استفاده از ظرفیت سازمانهای مردمی جهت ارتقاء رفتارهای سالم اجتماعی جوانان

۳۰- فراهم آوردن امکان مهاجرت معکوس نخبه ها به کشور

۳۱- بررسی ادواری شاخص های سلامت اجتماعی جوانان و استقرار نظام ثبت و پایش این شاخص ها

بسته ی راهبردی چهارم- تشکیل خانواده

هدف کلان

ازدواج در جوانان

اهداف ویژه

۱. افزایش آگاهی جوانان در راستای ترویج ازدواج سالم

۲. راهبردها

۱. استفاده از مکانیزم های تشویقی اجتماعی و اداری

۲. حساس سازی جامعه و نهادهای تأثیرگذار نسبت به پیامدهای مثبت ازدواج آگاهانه و به موقع جوانان

۳. ارتقاء فرهنگ و هنجارهای جامعه در راستای تقویت معیارهای عقلایی همسرگزینی در میان جوانان

برنامه ها

۱. حمایت از ترویج و تسهیل امر ازدواج و تشویق جوانان برای تشکیل خانواده پایدار بر اساس معیارهای صحیح و مناسب

۲. آموزش معیارهای صحیح در همسرگزینی و پایبندی به چارچوب خانواده

بسته‌ی راهبردی پنجم- ارتقای نظام ارائه خدمات

هدف کلان

گسترش پوشش خدمات بهداشت جسمی و روانی متناسب با سطح نیاز جوانان

اهداف ویژه

۱. توسعه نظام ارائه خدمت با توجه به تغییرات جمعیتی و همه گیر شناختی
۲. توسعه کمی و کیفی بیمه‌های اجتماعی و سلامت به منظور ارتقاء حمایت ویژه دولت از اقشار نیازمند و گروه‌های آسیب پذیر
۳. افزایش انواع خدمات موردنیاز جوانان
۴. افزایش دسترسی عادلانه همه جوانان به انواع خدمات سلامت متناسب با نیاز خاص هر یک از گروه‌های جنسیتی در هر یک از سطوح سه گانه خدمات سلامت با تمرکز خاص بر خدمات سطح اول

راهبردها

۱. اتخاذ رویکرد فعالانه در ارائه خدمات سلامت موردنیاز گروه‌های خاص جوانان از طریق نزدیک کردن سازو کارهای ارائه خدمت به محل کار و زندگی آنها.
۲. استفاده از حداکثر ظرفیت‌ها و توانمندی‌های بخش خصوصی و تقویت همکاری‌های بین‌بخشی میان تمامی دست‌اندرکاران و ذی‌نفعان تأثیرگذار در برنامه‌ریزی‌ها و سیاستگذاری- های حوزه سلامت جوانان
۳. یکپارچه‌سازی سیستم‌های اطلاعات سلامت

برنامه‌ها

۱. بازنگری ارائه خدمات ویژه سلامت برای پاسخگویی به نیازهای سلامت جوانان
۲. استاندارد نمودن خدمات سلامت به ویژه خدمات سطح اول به تفکیک گروه‌های آسیب‌پذیر

۳. شناسایی نیازمندی‌های اطلاعاتی سلامت جوانان با تمرکز بر گروه‌های آسیب‌پذیر
۴. تدوین و اجرای برنامه افزایش بهره‌مندی جوانان از خدمات سلامت
۵. توسعه نظام مند در سطح مراقبت‌های اولیه سلامت به منظور پایش وضعیت ارائه خدمات سلامت به گروه‌های مختلف جوانان به ویژه جوانان متعلق به گروه‌های در معرض خطر
۶. ادغام نظام مراقبت سلامت جسمی، روانی، اجتماعی و معنوی در نظام سلامت
۷. توجه خاص به بیماری‌ها و معضلات بومی
۸. ایجاد مرکز ملی اطلاعات سلامت جوانان
۹. ایجاد مراکز تحقیقاتی سلامت جوانان
۱۰. شناسایی و کنترل عوامل عمده مرگ و میر در جوانان
۱۱. اعطای مجوز برای دایر نمودن مراکز مشاوره سلامت جوانان (حضور و غیرحضور) از سوی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی در تمامی شهرها و استان‌های تابعه
۱۲. تهیه دستورالعمل پیشگیری، تشخیص و درمان بیماری‌های اولویت‌دار در جوانان گروه سنی ۱۸-۲۹ سال مبتنی بر شواهد علمی متقن و معتبر
۱۳. تدوین و اجرای برنامه کنترل بیماری‌های استخوانی و عضلانی در جوانان گروه سنی ۱۸-۲۹ سال
۱۴. تدوین و اجرای برنامه کاهش عوامل خطر بیماری‌های اسکلتی و قلبی عروقی در جوانان گروه سنی ۱۸-۲۹ سال
۱۵. انجام پیمایش‌های اختصاصی گروه‌های در معرض خطر بالا
۱۶. اختصاص تعدادی از مراکز رشد و پارک‌های علم و فناوری در حوزه‌های اولویت‌دار نظام سلامت به سلامت جوانان
- ۱۷- پژوهش و نیازسنجی در ابعاد مختلف سلامت جوان
- ۱۸- تدوین و اجرای برنامه کاهش عوامل خطر مرتبط با بیماری‌های رفتاری از جمله ایدز در جوانان گروه سنی ۱۸-۲۹ سال

بسته‌ی راهبردی ششم - حمل و نقل جاده‌ای و بلایای طبیعی

هدف کلان

ارتقای ایمنی نظام حمل و نقل جاده‌ای

اهداف ویژه

- کاهش بار ناشی از حوادث ترافیکی
- ارتقای سطح آگاهی، نگرش و مهارت‌های حفظ ایمنی خود، همراهان و خودروها در رانندگان جوان
- ارتقای سطح آگاهی، نگرش و مهارت‌های حفظ ایمنی خود، همراهان در زمینه بلایای طبیعی

راهبردها

- گسترش همکاری‌های بین‌بخشی میان سازمان‌ها و دستگاه‌های دست‌اندرکار در برنامه‌ریزی، تصمیم‌گیری، تصویب، اجرا و نظارت بر نظام حمل و نقل جاده‌ای
- یکپارچه‌سازی نظام‌های اطلاعاتی از طریق تشکیل و توسعه شبکه‌های اطلاعاتی میان‌بخشی به منظور جمع‌آوری و پردازش اطلاعات دریافتی از نهادها و سازمان‌های ذینفع و فراهم‌نمودن مبنای موثقی برای اتخاذ تصمیمات شایسته در سطح مختلف
- فرهنگ‌سازی و ارتقای رفتارهای سالم

برنامه‌ها

- وضع قوانین و پیگیری سخت‌گیرانه پلیس در مورد متخلفان جاده‌ای
- فرهنگ‌سازی در زمینه استفاده بهینه از خودرو در حمل و نقل
- افزایش الزام قوانین و مقررات موجود به ویژه، قوانین مرتبط با سرعت غیرمجاز، رانندگی با وضعیت غیرعادی، بستن کمربند ایمنی حین رانندگی، استفاده از مواد روان‌گردان و استعمال سیگار

۴. تدوین و اجرای برنامه کنترل حوادث ترافیکی در گروه سنی ۱۸-۲۹ سال

۵. الزام آور نمودن رفتارهای حمایت کننده سلامت در میان جوانان با تمرکز خاص بر مردان (بستن کمربند ایمنی، عدم رانندگی در حالت غیر طبیعی و ...)

کاهش آسیب ناشی از بلایای طبیعی

اهداف کلان:

۶. ارتقای آمادگی و کاهش آسیب پذیری جوانان ایرانی در برابر بلایای طبیعی و انسان ساخت

اهداف ویژه:

۷. ارتقای سطح آگاهی، نگرش و مهارت های حفظ ایمنی خود در برابر بلایای طبیعی و انسان ساخت

۸. افزایش مشارکت جوانان در راستای اجرای برنامه های سلامت-محور کاهش خطر بلایا

راهنمدها:

۱. توسعه همکاری های درون بخشی و بین بخشی در زمینه آموزش جوانان در برابر بلایای طبیعی و انسان ساخت

۲. وجود برنامه های آموزشی بلایا و فوریت ها برای گروه سنی ۱۸-۲۹ سال

۳. ارتقای سطح آگاهی، نگرش جوانان با اجرای برنامه های آموزشی و تمرین های عملیاتی

برنامه ها:

۱. تدوین و اجرای برنامه ارتقای و آموزش آمادگی و کاهش آسیب پذیری در برابر بلایای طبیعی و انسان ساخت در گروه سنی ۱۸-۲۹ سال

۲. استقرار نظام خودمراقبتی در جوانان در حوادث و بلایا از طریق تدوین بسته های کامل خودمراقبتی در برابر بلایا ویژه گروه سنی ۱۸-۲۹ سال

۳. برگزاری دوره های آموزشی کوتاه مدت آشنایی با مفاهیم و اقدامات ضروری در فاز پیشگیری، آمادگی و پاسخ به بلایا و فوریت ها در دانشگاهها

بسته‌ی راهبردی هفتم - بهداشت باروری

هدف کلان

بهبود بهداشت باروری جوانان

اهداف ویژه

۱. توانمندسازی نظام سلامت کشور برای ارتقای سلامت باروری در جوانان

راهبردها

۱. بازاریابی رفتارهای اجتماعی سالم در ارتباط با بهداشت باروری جوانان کشور

۲. استخراج و پایش اطلاعات پایه بهداشت باروری

۳. حمایت طلبی و هدایت نهادها و سازمان‌های موثر بر سلامت در راستای اتخاذ و ایجاد سیاست‌ها و محیط‌های حامی بهداشت باروری

۴. توسعه خلق دانش از طریق توجه خاص به پژوهش و تحقیق با محوریت سلامت باروری

برنامه‌ها

۱. افزایش آگاهی جوانان در زمینه همسرگزینی، ازدواج سالم و پایبندی به چارچوب خانواده

۲. افزایش آگاهی جوانان در زمینه پیشگیری از رفتارهای پرخطر مرتبط با ایدز

بسته‌ی راهبردی هشتم - بهداشت روان

هدف کلان

ارتقای سطح بهداشت روان جوانان

۱- ارتقای مهارت‌های اجتماعی جوانان به منظور تامین سلامت روان جوانان

۲- پیشگیری از شیوع اختلالات روانشناختی/روانپزشکی

راهبردها

۱. پیشگیری از شیوع اختلالات روانی در جوانان

۲. تاسیس تا تقویت مراکز پژوهشی تخصصی در حوزه سلامت روان

۳. اصلاح ساختار در مراکز بهداشتی درمانی به منظور جذب مناسب کارشناس سلامت روان در این حوزه

۴. حساس‌سازی مردم، افراد کلیدی، رسانه‌ها و نهادهای تأثیرگذار نسبت به پیامدهای مثبت ارتقاء سلامت روان

۵. تعریف و توسعه مکانیزم‌ها و معیارهای حمایتی مناسب برای پیشگیری و مدیریت صحیح استرس در محیط کار و تحصیل

برنامه‌ها

۱. طراحی برنامه‌های آموزشی جهت گنجاندن ملاحظات سلامت روان در دانشگاه‌ها، رسانه‌ها و محل کار

۲. اجرای برنامه ملی ارتقای سلامت روان با تأکید بر مهارت‌های زندگی، فرزندپروری و روابط خانوادگی، انگ‌زدایی و حمایت روانی- اجتماعی در بلایا، پیشگیری از رفتار خودکشی و

خشونت

۳. اجرای برنامه‌هایی با محور سلامت روان در میان دانشجویان با تمرکز بر مدل آموزش همسانان

۴. تدوین اجرای برنامه کاهش عوامل خطر بیماری‌های روانی در جوانان گروه سنی ۱۸-۲۹ سال

۵. تربیت متخصصان سلامت روان با هدف ترویج و افزایش سلامت روان در میان جوانان

بستر سازی در خصوص ایجاد سطح پوشش خدمات بیمه ها برای مداخلات روانشناختی

دکتر احمد گویا
معاون فنی معاونت بهداشت
و سرپرست واحد مدیریت غیرواکن

دکتر محمد مهدی گویا
رئیس مرکز مدیریت بیماری های واگیر

دکتر احمد حاجی
مشاور در امور بهداشت
روان و اعتیاد

دکتر زهرا عبداللہی
مدیر دفتر بهبود تغذیه جامعه